

OBLJETNICE

Trideset godina Muzeja Mimara

Napisala: **Lada Ratković Bukovčan**

Zbirka umjetnina Ante i Wiltrud Topić Mimara – Muzej Mimara otvoren je 17. srpnja 1987. na Rooseveltovu trgu 5 u Zagrebu. Fundus se sastoji od zbirke umjetnina koju je slikar, restaurator i kolekcionar Ante Topić Mimara 1986. ostavio svojoj domovini, želeći da Muzej postane znanstveno-edukativno središte. Muzej je smješten u preuređeni središnji dio kompleksa tzv. školskog foruma (izgrađenog 1895. na poticaj Ise Kršnjavoga, tadašnjeg predstojnika Odjela za bogoštovlje i nastavu Zemaljske vlade, prema projektu njemačkih arhitekata Ludwiga i Hülsnera). Muzej je tijekom godina prihvaćao brojne promjene koje su zahvaćale i muzejsku djelatnost. Bogat fundus omogućuje najraznovrsnija rješenja u ispunjavanju temeljnih premisa struke; studije, katalozi, popratne izložbe, predavanja, velike međunarod-

ne izložbe, izložbe suvremenih hrvatskih umjetnika, promocije monografija, suradnja s drugim muzejima i ustanovama u Hrvatskoj i svijetu – obilježili su tri desetljeća djelatnosti Muzeja Mimara.

Donator Ante Topić Mimara, rođen 7. travnja 1898. u malome mjestu Korušće u krševitoj Dalmatinskoj zagori, nezaustavljivo se predao brzacima veličanstvenog, ali tragedijama i ratovima bremenitoga 20. stoljeća. Već je kao dječarac, odlazeći u Split i slušajući na njegovim uličicama i na iskopinama Salone riječi don Frane Bulića, prepoznao u sebi neodoljiv, mističan zov prošlosti i njezinih za vječnost sačuvanih djela. Godine njegova odrastanja i sazrijevanja obilježio je vjor Prvoga svjetskoga rata, bacivši ga u blatne rovove i neizvjesne bitke. Nakon završetka rata, 1918. našao se u Rimu, u Mancinijevu slikarskom atelijeru, a posvetio se i izučavanju restauratorskog umijeća te je s divljenjem upijao bujnu, izvorišnu povijest, kulturu i umjetnost toga grada, što je ozna-

čilo početak njegova strasnoga sakupljačkog puta.

Intenzivan život predan umjetnosti, koju je do najtananijih dubina razumijevao, poznao i osjećao te smatrao neizostavnim dijelom svog postojanja, nakon Rima nastavlja u Parizu i Berlinu, stvarajući u međuraću sve respektabilniju zbirku umjetnina s kojom upoznaje ugledne stručnjake; sudjeluje na aukcijama i posjećuje najveće europske antikvarijate te brojne izložbe diljem Europe. Druži se sa širokim krugom uglednih povjesničara umjetnosti i arheologa.

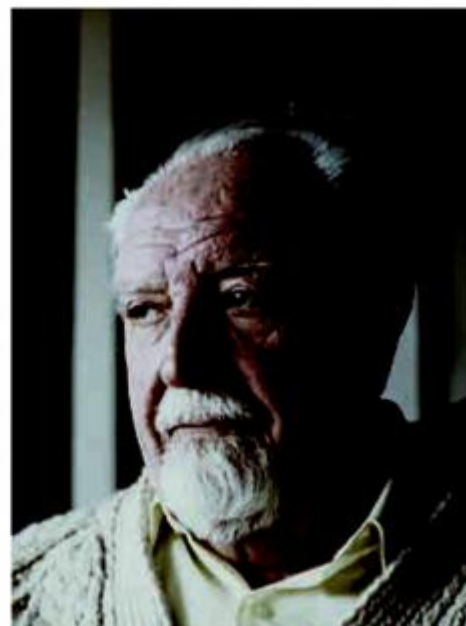
Poriv i želju da svoju raskošnu zbirku podari Hrvatskoj ostvaruje već 1948., donacijom Strossmayerovoj galeriji HAZU-a u Zagrebu. Donacija je prezentirana na izložbi održanoj 1969. Skupljačkim zanosom nastavlja povećavati zbirku, pretvarajući je u istinski dragulj u kojem se prelijevaju raznorodna ostvarenja nastala tijekom tisućljeća. Kao odličan poznavatelj umjetnosti i zaljubljenik u umjetnička djela i dalje neumorno istražuje i sudjeluje

Muzej Mimara (foto: Gordan Daut-Kaiser)

Fotografija predvorja škole s Muzejom gipsanih odljeva u pozadini nastala oko 1900. (fotoalbum u vlasništvu Muzeja Mimara)

Donator Ante Topić Mimara (foto: Bernardo Bernardi)

na brojnim aukcijama, a predmeti iz njegove zbirke nalaze svoje mjesto u katalogima aukcija, na izložbama, u stručnim člancima... Živi u Tangeru i Salzburgu, a posljednje godine života provodi u Zagrebu. Godine 1973. Ugovorom o donaciji stvara temelj novog muzeja koji želi da bude u Zagrebu, a dodatkom ugovoru iz 1986. upotpunjuje bogati fundus darovan domovini. Prihvaća rješenje i koncepciju stalnog muzejskog postava u adaptiranoj školi na Rooseveltovu trgu, no igrom sudbine, preminuo je u Zagrebu 30. siječnja 1987., ne dočekavši otvorenje Muzeja. Prof. dr. Wiltrud Topić Mersmann, ugledna profesorica Salzburškog sveučilišta i donatorova supruga, otvorila je 17. srpnja 1987. Muzej Mimara, punog naziva Zbirka umjetnina Ante i Wiltrud Topić Mimara. Dr. Wiltrud Topić Mersmann i u idućim je desetljećima nastavila suradnju s Muzejom, nesebično prenoseći svoje znanje njegovim djelatnicima te objavivši, među ostalim, studije s obradom predmeta iz zbirke.

Put do otvaranja Muzeja

Od trenutka kad je donator Ante Topić Mimara 5. listopada 1973. potpisao Ugovor o darovanju svoje zbirke umjetnina Hrvatskoj počinje nezaustavljiv put prema otvaranju muzeja u kojem će zbirka biti trajno pohranjena i prezentirana uz poštovanje svih za-

htjeva struke. Nakon privremene pohrane u Visokoj ulici, zbirka je od 1977. do proljeća 1982. smještena u čuvaonicama na prvom katu Muzeja za umjetnost i obrt. Od 1977. do 1980. zaposleno je dvanaest kustosa i restaurator te pravnik. Kustosi počinju obradu zbirke: izrađuju kartoteku predmeta, pri čemu im je bogata donatorova biblioteka izvor vrijednih podataka o specifičnostima pojedinih djela i cjelina, posjećuju važne izložbe, kontaktiraju sa srodnim ustanovama... Slijedi adaptacija samostana na Jezuitskom trgu 4 – lokacije koja je tada određena kao mjesto muzeja. No, zbog niza nespornih i neadekvatne realizacije zahvata u vezi s preuređenjem zgrade, donator 1981. odustaje od ideje da zbirka bude smještena u prostorima jezuitskog samostana te je u proljeće 1982. zbirka još jedanput premještena – u Vilu Prekrižje (tada Vila Zagorje), gdje odmah počinju pripreme za veliku izložbu na kojoj je javnosti prvi put prikazan izbor iz svih zbirki donacije. Izložba je otvorena 27. rujna 1983.

Kad je odlučeno da se zbirka Mimara premjesti u drugi prostor, određena je i sudbina Muzejskog prostora na Jezuitskom trgu 4 (od 1995. Galerija Klovićevi dvori). Naime, on u ubrzo postaje vreliste umjetničkih događanja i vrhunskih projekata u čijoj su realizaciji sudjelovali kustosi koji su radni

vijek počeli (i kasnije opet nastavili) u zbirci Mimara, kao i ekipa muzejskih tehničara i restauratora te djelatnici svih odjela koji danas omogućuju kontinuirano djelovanje Muzeja Mimara. Nakon Predraga Šimića 1982. ravnateljem postaje Ante Sorić, koji tu dužnost obavlja do jeseni 1996. Niže se izložba za izložbom i stvara tada ekskluzivna paradigma marketinga u kulturi. Uz jezuitski samostan, Galerija Gradec i Kula Lotriščak objedinjeni su sa Zbirkom umjetnina Ante i Wiltrud Topić Mimara u Muzejsko-galerijski centar te postaju zamašnjak kaleidoskopa kuturnih događanja.

S nepogrešivim osjećajem za „trenutke umjetnosti“ i živosti, iako uvijek iznova navodeći brojne nedostatke koji su ga trajno udaljili od tog prostora, i donator prihvaća izlaganje, doduše samo dijela svoje zbirke u Muzejskom prostoru. Riječ je o izložbi *Zbirka Ante Topić Mimara – kineska umjetnost*. Karizmatičan i inteligentan, golemog znanja i širokih interesa, Ante Topić Mimara plijeni pozornost svih koji su ga imali priliku sresti. Ni u jednom trenutku promjena prostora Zbirke nije zanemarena ideja o osnivanju muzeja te nakon pregovora s političkim strukturama od 1984. arhitekti Mihajlo Kranjc, Ivo Piteša, Matija Salaj i Berislav Šerbetić počinju raditi na adaptaciji središnjeg dijela kompleksa zgrada na Rooseveltovu trgu 5.

Donator Ante Topić Mimara na izložbi Drevna kineska kultura; Muzejski prostor, Jezuitski trg 4, 1984 (foto: Stanko Szabo)

Ante Topić Mimara prihvaća njihove prijedloge, iznoseći neke želje o rasporedu zbirke (primjerice, da zbirke stakla i dalekoistočne umjetnosti budu izložene kao izdvojene cjeline). Scenarij su, uz poštovanje donatorovih želja i zahtjeva, izradili Lada Ratković i Tugomir Lukšić, koji su zajedno s arhitektima sudjelovali i u izradi likovnog postava Muzeja Mimara. Donator je potvrdio sugla-

3750 umjetnina svjetske baštine

Od 17. srpnja do 30. rujna u Muzeju Mimara trajala je izložba posvećena 30. obljetnici djelovanja Muzeja Mimara kao *hommage* velikom donatoru Anti Topiću Mimari. Predstavljen je odabir znanstveno obrađenih djela iz fundusa Muzeja, koji potvrđuje njegovu jedinstvenu vrijednost i značenje.

Fundus Muzeja Mimara obuhvaća 3750 umjetnina svjetske baštine i odlikuje se iznimnom raznovrsnošću, što podrazumijeva raznorodnost muzejskih zbirki, a ljestvica zastupljenih umjetničkih ostvarenja omogućuje analizu i obradu stvaralaštva od drevnih civilizacija do ostvarenja iz kasnoga 19. stoljeća. U stalnom postavu Muzeja izložene su i pohranjene zbirke: starih civilizacija, europske skulpture, bjelokosti i umjetnosti Dalekog Istoka. Egipatska plastika, grčka keramika, posude, skulpture, predmeti svakodnevnog upotrebe – djela su nastala na golemom području Rimskog Carstva. Romaničke i gotičke Bogorodice od polikromiranog drva iz njemačkih i francuskih radionica, renesansne skulpture, radovi firentinskih i padovanskih majstora, gotički lovački rog od morževe kljove, rezbarena bjelokost iz 17. stoljeća – samo su neki od vrijednih predmeta iz muzejskog inventara.

Bogata zbirka slikarstva sadrži djela talijanskih, flamanskih, nizozemskih, španjolskih i francuskih majstora, radionica i škola od ranoga srednjeg vijeka do početka 20. stoljeća. Lorenzetti, Beccafumi, Rubens, Ruisdael, Holbein, Manet i mnogi drugi autori vodi kroz ostvarenja renesanse, baroka, rokoka, romantizma. Tu je i bogata zbirka ikona te zbirka crteža i grafika. Više od tisuću predmeta primijenjene umjetnosti iz svjetskih radionica razvrstano je u nekoliko zbirki: stakla, namještaja, tekstila i orijentalnih sagova, europskog porculana i fajanse te metala i drugih materijala.

snost s planiranim stalnim postavom muzeja i 29. studenoga 1986. potpisao dodatak donaciji, proširivši zbirku s više od tisuću predmeta. Smiraj životnog puta zatekao je Antu Topića Mimaru upravo u trenutku za-

dovoljstva zbog skorog ostvarenja životnog cilja. Preminuo je u noći 30. siječnja 1987.

Ispunjena donatorova vizija

Sljedećih je godina Muzej Mimara kontinuiranim djelovanjem potvrdio donatorovu životnu želju. Projekt Muzeja, za koji su autori dobili Nagradu Grada Zagreba, pregledni stalni postav, katalog, vodič te niz deplijana objavljenih na šest svjetskih jezika otvaraju javnosti raskoš i bogatstvo zbirke, izazivajući divljenje i pobuđujući veliko zanimanje. Uz postav u koji hrle posjetitelji svih dobi (do sada je zabilježeno 50.000 posjeta), održavaju se i brojne izložbe iz fundusa te redovito djeluje pedagoška radionica i svi segmenti uobičajenih službi. U prostorima Muzeja organiziraju se i predavanja uglednih stručnjaka, promocije vrhunskih monografija i izdanja iz svijeta umjetnosti, koncerti klasične glazbe itd.

U godinama Domovinskog rata, kad se umjetnine premještaju u sigurnost čuvonica, Muzej Mimara udomi kolege iz vukovarskog muzeja, a zbirka Muzej Vukovara u progonstvu, nastala zahvaljujući do-

Prof dr. Wiltrud Mersmann Topić i predsjednik Sabora Anđelko Runjić – otvaranje Muzeja Mimara, 17. srpnja 1987.

Vincenzo di Biagio Catena, *Krist nosi križ*, 1525. ulje na drvu; vis. 48 cm; šir. 34,5 cm; inv.br. ATM 1956, str. 61 i 62 (foto: Goran Vranić)

nacijama, predstavljena je 4. veljače 1993. Muzej Mimara brojnim popratnim izložbama, izložbama u sklopu ciklusa *Oči istine* te izložbama u suradnji s Restauratorskim zavodom Hrvatske šalje sliku o ratnoj tragediji uništavanja života, sudbina, kulturne baštine, životnih prostora i objekata. U Muzeju se održavaju brojne humanitarne akcije, izložbe i koncerti s porukama suosjećanja i istinske želje za pružanjem utjehe i pomoći. Poštujući temeljni koncept stalnog postava, kustosi od 1996. postupno prezentiraju obrađena djela, čineći fondus uvijek iznova izvorom stručnih spoznaja. Popratne izložbe, katalozi, deplijani, najširoj javnosti jasno objašnjena djela u tematskim tv-emisijama čine Muzej uvijek prisutnim tkivom kulture Zagreba i Hrvatske. U svim proteklom godinama nastavljen je suradnja s prof. dr. Wiltrud Mersmann Topić koja povremeno posjećuje Muzej i uz godišnjicu donatorove smrti ugošćuje djelatnike Muzeja u svom domu u Salzburgu.

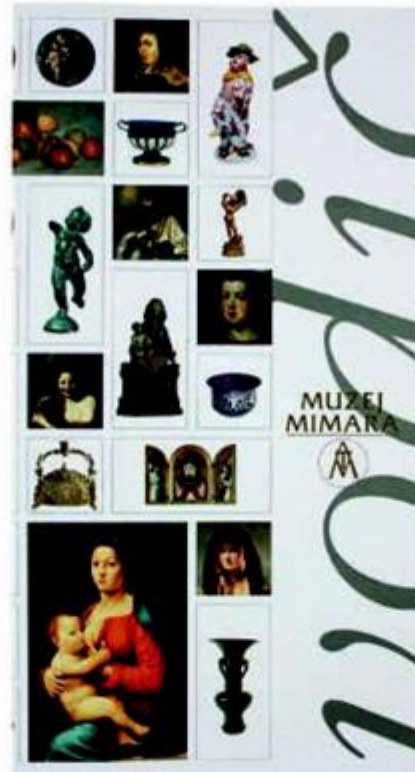
U realizaciji iznimno bogatog programa Muzeja sudjeluju kustosi, restauratori, djelatnici odjela marketinga i odnosa s javnošću, pedagoške radionice, tehnička ekipa Muzeja, informatički djelatnici, zaposlenici odjela dokumentacije, djelatnici svih ostalih službi. Uz stalni postav koji se prezen-

Jacques de Baerze, djeluje u Burgundiji krajem XIV. St. *Sv. Juraj* orahovina; vis. 53 cm; šir. 21 cm; inv. br. ATM 1260 (foto: Goran Vranić)

Zdjelica, Murano oko 1450. staklo; raznobojni emalj; pozlata; srebro vis. 6,3 cm; promjer podnožja 8 cm; promjer otvora 13,5 cm; inv. br. ATM 1783 (foto: Goran Vranić)

Vodič Muzeja Mimara, 2007. (foto: Goran Vranić)

tira novim vodičem, pojedini se segmenti građe obrađuju u znanstvenim studijama (napisane su 44) i katalozima zbirki. Nastavlja se prezentacija fundusa putem popratnih izložbi, u Muzeju se postavljaju izložbe suvremenih umjetnika, izložba *Sveti trag*

Izložba *Sveti trag*, 2004. (foto: Goran Vranić)

(1994.) jedinstveni je prikaz kulturne baštine naše domovine, tijekom 19 godina stvoren je impozantan korpus izložbi organiziranih u suradnji s udrugom Pasioniska baština, postavljene su međunarodne izložbe (primjerice: *Put svile*, 1995.; *7000 godina perzijske umjetnosti*, 2005.; *Iznik – osmanska keramika iz dubine Jadrana*, 2015.).

Muzej je ispunio temeljnu donatorovu viziju. Naime, Ante Topić Mimara smatrao je kako će prepoznatljivost i jasno pozicioniranje našeg muzejskog fundusa na karti svjetske kulturne baštine omogućiti stručno-strukovnim krugovima, ali i najširim zainteresiranim skupinama svih dobi i zanimanja istinsku percepciju značenja baštine. Posebno je naglašavao želju da puninom i raznorodnošću fundusa Muzej privuče i oplemeni brojne nove generacije, dajući im poticaj za upoznavanje i povezivanje sa slojevitim segmentima umjetnosti i kulture življenja kroz stoljeća, omogućujući im susret s brojnim djelima svjetske kulturne baštine.

Fundusom i sveobuhvatnim djelovanjem Muzej je pozicioniran kao jedno od najznačajnijih znanstveno-edukativnih središta Hrvatske i nezaobilazna točka isključive kakovće za uključivanje Zagreba i Hrvatske u gustu mrežu svjetskih kulturnih središta.